

Kāpēc uzņēmumā ir vajadzīgs darba koplīgums?

- ▶ Natalja Preisa, LBAS Eiropas tiesību aktu un politikas dokumentu eksperte

SDO

Konvencija Nr.87 Par asociāciju brīvību un tiesību aizsardzību, apvienojoties organizācijās

Konvencija Nr. 98 Par tiesībām uz apvienošanās organizācijās un kolektīvo līgumu slēgšanu

Konvencija Nr.154 Par kolektīvo pārrunu atbalstīšanu

Konvencija Nr.135 Par strādnieku pārstāvjiem

Rekomendācija Nr.91 Darba koplīgumu rekomendācija

Rekomendācija Nr.163 Par kolektīvo pārrunu veicināšanu

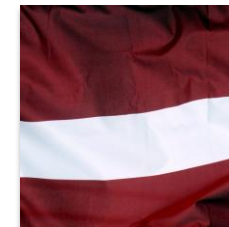

ES

Eiropas Padomes
Cilvēktiesību un
pamatbrīvību
aizsardzības
konvencijas
11.pants

Eiropas Sociālās
hartas 6.pants

Eiropas Savienības
Pamattiesību
hartas 28.pants

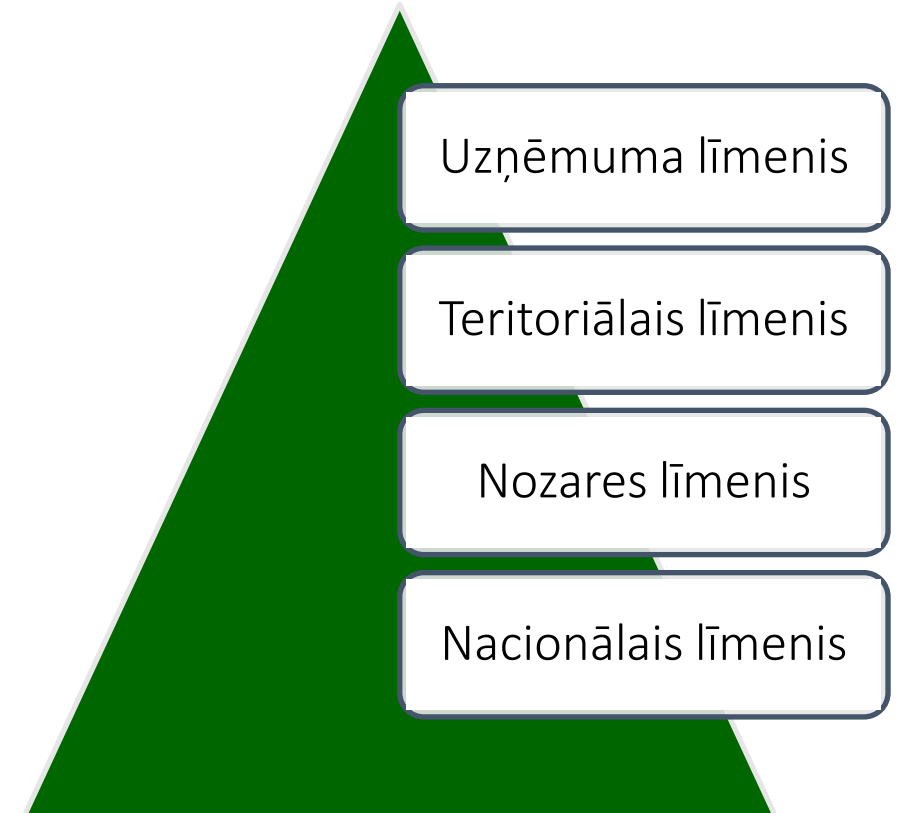
LV

Satversmes
108.pants

Darba likuma 17.-
24.pants

Koplīgums

visa veida rakstveida vienošanās par darba apstākļiem un nodarbinātības nosacījumiem, kuras noslēdz darba devējs, darba devēju grupa, organizācija vai vairākas organizācijas, no vienas puses, un viena vai vairākas darbinieku organizācijas vai, tikai ja tādu nav, citi pilnvaroti vai ievēlēti darbinieku pārstāvji, no otras puses.

Koplīgumu pārrunas

*visas sarunas, kas notiek starp darba devēju, darba devēju grupu, vienu vai vairāku darba devēju organizācijām, no vienas puses, un vienu vai vairākām darba ņēmēju organizācijām, no otras puses, **ar mērķi vienoties** par:*

- darba apstākļiem un nodarbinātības noteikumiem*
- attiecībām starp darba devējiem un to organizācijām un darba ņēmējiem un darba ņēmēju organizācijām*

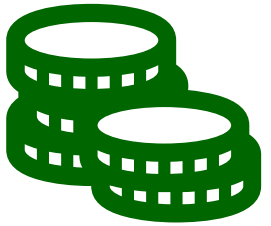
Darba apstākļi un nodarbinātības noteikumi

- darba alga un sistēma
- darba un atpūtas laiks
- darba organizācija
- darba aizsardzība
- darba un privātās dzīves balanss
- apmācības

Attiecības starp darba devēju un arodbiedrību

- strīdu izskatīšana
- informēšana un konsultēšana
- arodbiedrības infrastruktūra un atbalsts
- pušu pārstāvji un viņu darbs

Par ko tiek slēgti koplīgumi?

darba samaksa

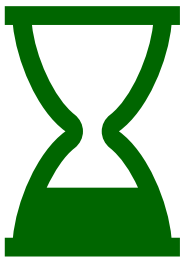
darba aizsardzības
organizācija

darba tiesisko attiecību
nodibināšana un izbeigšana

sociālā aizsardzība

darba un atpūtas
laika organizēšana

ikgadējais
apmaksātais
atvaļinājums

apmācības

kvalifikācijas
paaugstināšana

darba un ģimenes
dzīves savienošana

A decorative header at the top of the slide featuring a green geometric pattern of triangles and lines.

Kāpēc koplīgums ir
vajadzīgs?

Koplīgumi var sniegt būtisku uzlabojumu tautsaimniecības, nozaru un uzņēmumu labklājībā. Tie uzlabo darba vietu kvalitāti, tie attīsta atlīdzības līmeni, veicina nodarbinātības drošību un aizsardzību un veicina darbinieku ieguldījumu uzņēmumu darbībā. Koplīgumi veicina vienlīdzību, uzlabo uzņēmuma rezultātus, mazina darbinieku rotāciju un veicina dialogu, stimulē produktivitātes pieaugumu, ceļ uzņēmuma prestižu esošo un potenciālo investoru un darbaspēka acīs, uzlabo piekļuvi mūžizglītībai un pielāgo apmācību saturu darbinieku, uzņēmuma un nozares vajadzībām.

The top of the slide features a decorative header with a green geometric pattern of overlapping triangles and lines.

darbinieku apmierinātība

zemāka personāla maiņa

A decorative header at the top of the slide featuring a green geometric pattern with various triangles and lines.

drošāki darba apstākļi

investīcija veselīgā darba vidē un veselīgā darba spēkā

A decorative header at the top of the slide featuring a green geometric pattern of triangles and lines.

talantu piesaiste

kvalitatīvs darba spēks

A decorative header at the top of the slide featuring a green geometric pattern of overlapping triangles and lines.

paredzami darbaspēka izdevumi

izdevumu stabilitāte

The top of the slide features a decorative header with a green geometric pattern of overlapping triangles and lines.

organizacionālā efektivitāte:
stabila un paredzama vide
produktivitāte

A decorative header at the top of the slide featuring a green geometric pattern of triangles and lines.

Risku pārvalde

A decorative header at the top of the slide featuring a green geometric pattern of triangles and lines.

Vienlīdzīgi konkurences apstākļi

Konkurences priekšrocības

A decorative header at the top of the slide featuring a green geometric pattern of overlapping triangles and lines.

miera klauzula
strīdu risināšanas mehānismi

A decorative header at the top of the slide featuring a green geometric pattern of overlapping triangles and lines.

Vai ir alternatīvas?

A decorative header at the top of the slide featuring a green geometric pattern of triangles and lines.

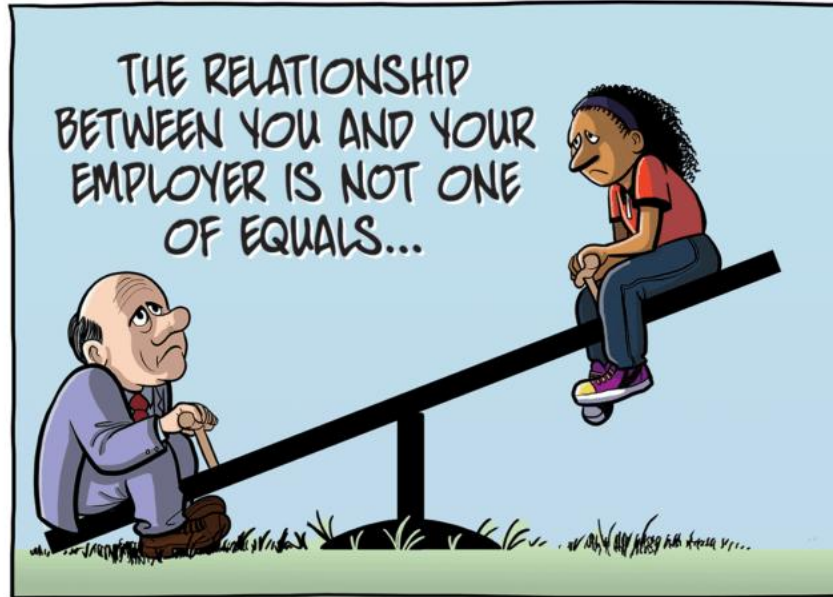
Darba devējs:

«bet man jau ir labumi darbiniekiem, kurus garantē uzņēmuma politika, kodekss, noteikumi ...»

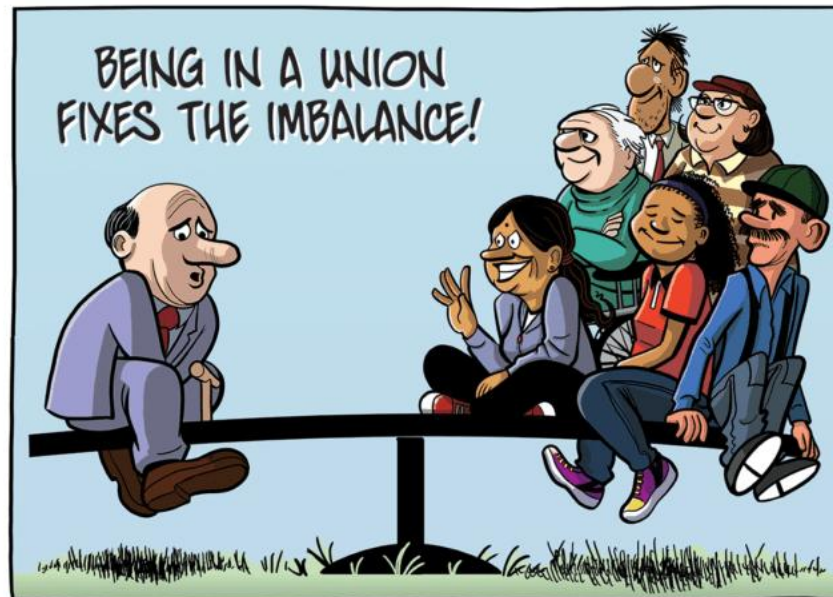
«es rūpējos par darbiniekiem»

«mana Personāla daļa labi zina darbinieku vajadzības»

Attiecības starp
darba devēju
un darbinieku
nekad nav
vienlīdzīgas

Koplīgums ar
arodbiedrību
izlīdzina situāciju

Parādās
darbinieku
ietekme,
ieinteresētība
uzņēmumā

A decorative header at the top of the slide featuring a green geometric pattern of overlapping triangles and lines.

Kāpēc koplīgumu ir maz?

Detalizēts tiesisks
regulējums

Arodbiedrību spēka
instrumenti:
streiks

Pārrunu vešanas
prasmes

Politiska atbalsta
trūkums

Kopīgumu labumi
attiecināti uz
visiem

Trūkst motivējošo
stimulu (publiskie
iepirkumi, nodokļu
atvieglojumi)

Darba devēju
organizāciju spēks

Piemēra rādīšanas
trūkums

A decorative header at the top of the slide featuring a green geometric pattern of overlapping triangles and lines.

Koplīgumu loma labklājības
veicināšanā darba tirgū:
pēdējās EST atziņas

EST 11.11.2025. spriedums par Direktīvu (ES) 2022/2041 par
adekvātām minimālajām algām ES (C-19/23 *Dānija pret EP un
Padomi*)

- ✓ atalgojums ir neatņemama darba apstākļu sastāvdaļa
- ✓ ES var pieņemt pasākumus, kas pozitīvi ietekmē atalgojuma līmeni, lai sasniegtu savus sociālās politikas mērķus
- ✓ LESD 153. panta 5. punktā noteiktā ES kompetences izslēgšana attiecībā uz “atalgojumu” un “apvienošanas tiesībām” ir jāinterpretē ierobežojoši
- ✓ kolektīvo līgumu slēgšanas veicināšana ir ES kompetencē un tā ievēro sociālo partneru autonomiju

Minimālās algas noteikšana

*nolūkā panākt pienācīgu
dzīves standartu, samazināt
nodarbinātu personu
nabadzību, kā arī veicināt
sociālo kohēziju un
augšupēju sociālo
konverģenci un ierobežot
vīriešu un sieviešu darba
samaksas atšķirības*

5(2) noteikti kritēriji: pirktspēja (dzīves dārdzība),
vispārējais algu līmenis un to sadalījums, algu
pieauguma temps, produktivitāte

5(3) aizliegums automātiskās minimālās algas
indeksācijas gadījumā pazemināt minimālo algu

5(1) pienākums noteikt skaidrus kritērijus

5(4) pienākums izmantot indikatīvās atsauces
vērtības, lai novērtētu atbilstību (piem. 60 % no
bruto darba samaksas mediānas un 50 % no vidējās
bruto algas)

koplīgumu pārrunu definīcija
(skaidra atsauce uz
arodbiedrībām)

dalībvalstu pienākums
veicināt koplīgumu pārrunas

ja koplīgumu pārklājums ir
zemāks nekā 80%,
konsultējoties ar sociālajiem
partneriem, pienākums
izstrādāt plānu koplīgumu
veicināšanai

plāna pārskatīšana

pienākums ievērot
koplīgumos noteikto minimālo
algu publiskajos iepirkumos

sociālo partneru spēju
veicināšana un aizsardzība
pret iejaukšanos vai
nelabvēlīgām sekām

Koplīgumu pārrunu veicināšana un aizsardzība

*“koplīgumu pārrunas” ir visas sarunas,
kas notiek saskaņā ar valsts tiesību
aktiem un praksi katrā dalībvalstī starp
darba devēju, darba devēju grupu vai
vienu vai vairākām darba devēju
organizācijām, no vienas puses, un vienu
vai vairākām arodbiedrībām, no otras
pusēs, darba apstākļu un darba
nosacījumu noteikšanai*

dalībvalstu pienākums
veicināt koplīgumu
pārrunas

veicināt sociālo partneru spēju veidošanu
stiprināt iesaistīšanos koplīguma sarunās par algām

mudināt sociālos partnerus iesaistīties
konstruktīvās, jēgpilnās un uz informāciju balstītās
sarunās par algām

veikt pasākumus, lai aizsargātu tiesību īstenošanu
uz koplīguma sarunām, lai aizsargātu darbiniekus un
arodbiedrību pārstāvjus pret darbībām, kas viņus
diskriminē, saistībā ar dalību koplīguma sarunās

veikt pasākumus, lai aizsargātu arodbiedrības un
darba devēju organizācijas pret otras puses
pārstāvju vai biedru iejaukšanos tās izveidē, darbībā
vai pārvaldībā.

Paldies!

Bruņinieku ielā 29/31
Rīgā, LV – 1001

lbas@lbas.lv

www.arodbiedribas.lv

